

La homaranismo de Zamenhof – II.

Radioprelego de Claude kaj Andrée GACOND, SRI 501, 1981.07.30 & 08.01

Cl.- Parolas nome de Svisa Radio Internacia gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

La pasintan semajnon, ni memorigis ke antaŭ 75 jaroj Zamenhof proklamis sian mondkoncepton en deklaracio, kiu ŝokis multajn esperantistojn, verŝajne pli pro sia profeta tono ol pro sia enhavo mem. Estas la "Deklaracio de Homarano". Antaŭ ol ekzameni, per la respondoj de Zamenhof, kial esperantistoj kiel Louis de Beaufront distanciĝis de tiu ĉi deklaracio, ni daŭrigu la legadon de kelkaj ĝiaj principoj, kiujn la aŭtoro nomis "dogmoj".

A.- La 5-a dogmo pritraktas la temon patrujom. Jen tiurilate la profundaj sentoj de Zamenhof:

C1.- "Mia patrujo mi nomas tiun regnon, en kiu mi naskiĝis aŭ en kiu mi por ĉiam enloĝiĝis. Tiu parto de la regno, en kiu mi pasigis mian infanecon aŭ kiu estas loĝata precipe de mia gento, povas esti por mi pli kara, ol ĉiuj aliaj partoj; sed nomi mia patrujo unu pecon de mia aŭ tiom pli de fremda regno pro tio, ke tie pleje loĝas aŭ iam regis mia gento, mi neniam devas, ĉar tio ĉi ne sole kondukas al konstantaj disputoj, sed ĝi estus ankaŭ kontraŭa al la morala leĝo pri la sengenteco de la tero..."

A.- "Nek mian tutan patrujon, nek ĝiajn apartajn partojn mi devas nomi per la nomo de ia gento, sed mi devas ilin nomi nur per nomo neŭtrale-geografia, kiel estas farate en ĉiuj plej novaj regnoj; sed se mia regno aŭ lando ne havas ankoraŭ neŭtralan nomon, mi devas ĉiam - almenaŭ en parolado kun homaranoj - nomi mian regnon kaj landon per nomo homarana, kiu konsistas el la nomo de ilia ĉefa urbo kun la aldono de la finiĝo "io" por la tuta patrujo kaj "lando" por la nomo de ĝia parto.

A.- Ekzemploj: Svisujo, Belgujo, Aŭstrujo, Kanado, Meksiko, Peruo; Peterburgo, Parizio; Alĝerlando, Varsovilando.

Cl.- Fakte tiu ĉi kvina dogmo de la **Deklaracio de Homarano** alportis krom reagojn de la patriotoj, kiuj ŝatas identigi landon kun la propra gento, la faman sufikson "io", kiu kaŭzis multajn lingvajn diskutojn. La sesa dogmo tuŝas la gravan temon patriotismo. Ni citas ĝin:

A.- "Patriotismo aŭ servado al la patrujo mi nomas nur la servadon al la bono de ĉiuj miaj samregnanoj, de kia ajn deveno, lingvo aŭ religio ili estas, la servadon speciale al la gentaj interesoj, lingvo aŭ religio de tiu loĝantaro, kiu en la lando prezentas la plimulton, mi neniam devas nomi patriotismo.

C1.- "Konforme al la principo, ke unuj regnantoj, eĉ se ili prezentas en la lando grandegan plimulton, ne havas moralan rajton altrudi sian lingvon aŭ religion al la aliaj regnantoj, mi devas penadi, ke en mia lando ĉiu gento havu la rajton fondi por siaj membroj lernejojn kaj aliajn instituciojn kun sia lingvo kaj sia religio, se ili tion ĉi deziras, sed ke en ĉiuj publikaj institucioj, ne destinitaj sole por unu gento, regu nur lingvo neŭtrale-homa kaj festoj neŭtrale-homaj aŭ regnaj.

A.- "De ĉia reciproka batalado de lingvoj aŭ religioj pro regado mi devas teni min flanke, ĉar ĝi estas nur batalado inter unu maljustaĵo kaj alia." (fino de citaĵo)

C1.- Estas tuta programo, kiu tutcerte inspiris esperanto-pionirojn kiel Hector Hodler, Edmond Privat kaj Eugeno Lanti.

A.- La sepa dogmo proklamas la rajton je egaleco de ĉiuj lingvoj. Ni citas ĝin:

C1.- « Mi konscias, ke en tiuj landoj, kie la loĝantaro estas plimalpli unugenta, ĝi longan tempon ne komprenos la maljustecon de regado de unu lingvo aŭ religio super la aliaj kaj ĝi per ĉiuj fortoj batalados kontraŭ la egalrajtigo de ĉiuj lingvoj kaj religioj, kaj la defendantojn de tiu ĉi egalrajtigo ĝi persekutados kaj superĵetados per koto. Sed mi neniam konfuziĝos per tiu ĉi persekutado, memorante, ke mi batalas pro absoluta vero kaj justeco, ke nenia popolo povas scii, kio fariĝos kun ĝi morgaŭ, ke la egalrajtigo de ĉiuj lingvoj kaj religioj forigos la kaŭzon de ĉiuj militoj kaj malpacoj inter la popoloj, ke ĉia ago kontraŭ la devizo "la regno por la regnantoj" kaj ĉia perfortaĵo de unuj regnantoj kontraŭ aliaj restas ĉiam perfortaĵo, eĉ se ĝi estas farata de grandega plimulto kontraŭ malgrandega malplimulto, kaj ke fortika feliĉo de la homaro estas egala kaj absoluta, dependanta nek de loko, nek de tempo, nek de forto, kaj kiam en ĉiu regno ekzistos nur homoj kaj regnantoj kaj ne gentoj. » (Fino de la citaĵo)

A.- Zamenhof verŝajne iom simpligis la problemon, kiam li asertis, "ke la egalrajtigo de ĉiuj lingvoj kaj religioj forigos la kaŭzon de ĉiuj militoj kaj malpacoj inter la popoloj...", li forgesis la konfliktojn pure ekonomiajn, klasimperiajn, parti-imperiajn. Tamen liaj rimarkoj estas pripensindaj.

Cl.- La dogmo, kiu plej ŝokis la esperantistojn estis tutcerte tiu, kiu raportis pri la religia sinteno, kiun devas havi homarano. Ni citu ĝin parte:

A.- "Mia religio mi nomas tiun religion, en kiu mi naskiĝis, aŭ al kiu mi estas oficiale alskribita; sed al ĝia nomo mi devas ĉiam aldoni la nomon "Hilelista", por montri, ke mi konfesas ĝin laŭ la religiaj principoj de la hilelismo, kiuj konsistas en jeno :

Cl.- a) Sub la nomo "Dio" mi komprenas tiun al mi nekompreneblan plej altan Forton, kiu regas la mondon kaj kies esencon mi havas la rajton klarigi al mi tiel, kiel diktas al mi mia saĝo kaj koro.

b) Kiel Fundamentan leĝon de mia religio mi rigardas la regulon "agu kun aliaj tiel, kiel vi deziras ke aliaj agu kun vi, kaj aŭskultu ĉiam la voĉon de via konscienco"; ĉion alian en mia religio mi rigardas nur kiel legendojn aŭ kiel religiajn **morojn**, kiuj estas enkondukitaj de homoj, por enporti en la vivon difinitan programon kaj spiritan varmon, kaj kies plenumado aŭ neplenumado dependas de mia persona deziro.

c) Mi konscias, ke ĉiu homo apartenas al tiu aŭ alia tradicia religio ne tial, ke ĝi la plej multe respondas al liaj personaj konvinkoj, sed nur tial, ke li en ĝi naskiĝis, kaj ke la esenco de ĉiuj religioj estas la sama, kaj ili distingiĝas unu de alia nur per legendoj kaj moroj, kiuj ne dependas de persona elekto de homo.

A.- Tiu deka dogmo pri la religio konkludiĝas tiel:

"Ĉar la religiaj moroj, kiuj prezentas la solan diferencon inter unu religio kaj alia kaj la solan kaŭzon de religia malamo inter la homoj, estas donitaj ne de Dio, sed de homoj, tial mi devas kunhelpi al tio, ke per konstanta reciproka komuniĝado de la hilelistoj de diversaj religioj la diversformaj religiaj moroj de ĉiuj hilelistoj iom post iom cedu la lokon al moroj komunaj, neŭtrale-homaj."

A.- Estas fakte tiuj diroj de Zamenhof pri lia religia sento, kiu vekis la atakojn kontraŭ la "Deklaracio de Homarano" fare de pastroj kaj de religi-praktikantoj, kiel ekzemple Louis de Beaufront. Pri tio ni raportos la venontan semajnon.

Cl.- Vi aŭdis elsendon de Svisa Radio Internacia. Gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond diras: ĝis reaŭdo!

*Kopirajto © Claude GACOND, www.esperanto-gacond.ch
Prilaboris: [Stefano KELLER](#), aŭgusto 2012*